

Кулик Олександр Георгійович,
доктор юридичних наук, професор, завідувач науково-дослідної лабораторії
ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-5172-8996
Наумова Ірина В'ячеславівна,
старший науковий співробітник ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-6643-0375

КРИМІНАЛЬНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ У 2021 РОЦІ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Стаття присвячена аналізу основних тенденцій розвитку кримінальної ситуації в Україні у 2021 р. відносно попередніх років. Розглянуто кількісні показники кримінальних правопорушень у цілому, їх окремих груп та найбільш суспільно небезпечних та поширених видів, основні тенденції змін їх динаміки. Визначено найбільш значимі фактори, які обумовили динаміку кримінальної ситуації в Україні за вказаний період. Аналіз здійснено на основі статистичних даних щодо кримінальних правопорушень в Україні за 2013–2021 рр.

Ключові слова: кримінальна ситуація, кримінальне правопорушення, злочин, кримінальний проступок, динаміка кримінальних правопорушень, структура кримінальних правопорушень, види кримінальних правопорушень, тенденції кримінальних правопорушень, фактори кримінальних правопорушень.

У цій роботі, як і в попередніх статтях, ми будемо використовувати термін “кримінальна ситуація” у широкому значенні, тобто як характеристику стану, структури та динаміки кримінальних правопорушень, учинених за певний період часу, та факторів, які впливають на неї [1, с. 149].

Моніторинговий аналіз стану кримінальних правопорушень, їх тенденцій та закономірностей, встановлення факторів, які їх обумовлюють, є важливим напрямом кримінологічних досліджень. Практичне значення результатів такого аналізу полягає у тому, що вони є необхідною складовою планування та організації правоохоронної діяльності в країні. Проте вони є корисними і для теорії кримінології, оскільки на основі дослідження цього аналітичного матеріалу можливо отримати нове знання щодо сутності кримінальних правопорушень, кримінологічних ознак їх груп та видів, виробити ефективні заходи запобігання їм.

В Україні за останні десятиліття періодично здійснювалися аналітичні дослідження кримінальних правопорушень (злочинності). Це, зокрема, роботи О.М. Литвака [2, 3], О. Литвина [4], Ю. Нікітіна [5], В. Бесчастного [6], колективна монографія Є.М. Блажівського, І. М. Козьякова, О.О. Книженка та інших [7]. Але вони здійснювалися несистематично, охоплювали лише окремі періоди динаміки злочинності та різне коло статистичних показників.

Для авторів статті моніторингове дослідження кримінальної ситуації в країні є одним із головних напрямів наукових інтересів. Результати цих досліджень

представлені в низці наукових робіт, які охоплюють тривалий період розвитку кримінальної ситуації в Україні [8]. Метою статті є узагальнення наявного на цей час аналітичного матеріалу щодо кримінальної ситуації в Україні у 2021 р. та попередні роки [9] та встановлення основних тенденцій її розвитку.

За результатами здійсненого аналізу основні тенденції розвитку кримінальної ситуації в Україні у 2021 р. є такими.

Зменшення показників, що характеризують кримінальну ситуацію в цілому. У 2021 р. до 7 160 284 (–3,0 %, порівнюючи з попереднім роком) скоротилася кількість заяв та повідомлень про злочини та інші події, що надійшли до органів поліції і були зареєстровані в журналі єдиного обліку (ЄО), що розглядається нами як показник ступеня суб'єктивної віктимізації населення. Попередні шість років кількість таких заяв та повідомлень переважно зростала, і у підсумку збільшилася на 72,1 %. Таким чином, можна констатувати зміну усталеної тенденції.

Відбулося зменшення чисельності діянь з ознаками кримінальних правопорушень, зареєстрованих у Єдиному реєстрі досудових розслідувань (ЄРДР). У 2021 р. зареєстровано 734 333 таких діянь (–6,3 %), що стало продовженням тенденції постійного і значного зниження цього показника, яка спостерігається з 2017 р. (–34,7 % за п'ять років). З кількості діянь з ознаками кримінальних правопорушень, зареєстрованих в ЄРДР, 43,8 % складала обліковані кримінальні правопорушення і 56,2 % – діяння, провадження щодо яких були закриті за реабілітуючими обставинами, тобто вони не увійшли до статистичних звітів як кримінальні правопорушення. Слід вказати, що за весь період фіксації цих показників у статистичній звітності з 2013 р. частка облікованих кримінальних правопорушень переважала лише у 2015–2016 рр. та 2018–2019 рр., а решту років більше реєструвалося діянь, провадження щодо яких були закриті за реабілітуючими обставинами.

Чисельність облікованих кримінальних правопорушень у 2021 р. становила 321 443, що на 10,9 % менше аналогічного показника попереднього року. Таким чином, продовжилася тенденція помітного зменшення кількості кримінальних посягань, яка триває з 2017 р. При цьому число злочинів зменшилося, порівнюючи з попереднім роком, на 15,9 % і дорівнювало 220 736, а їх частка від усіх кримінальних правопорушень зменшилася до 68,7 % (2020 р. – 72,7 %), кількість кримінальних проступків зросла на 2,5 % і становила 100 707, а їх частка дорівнювала 31,3 % (2020 р. – 27,3 %).

Скорочення облікованих кримінальних правопорушень відбулося у більшості регіонів країни. Незначне їх зростання мало місце у Київській (+7,2 %), Івано-Франківській (+5,0 %), Вінницькій (+1,0 %) та Тернопільській (+0,5 %) областях.

Головними соціально-економічними факторами усталеної тенденції скорочення загальних показників кримінальних правопорушень в країні, на нашу думку, були:

низькі темпи нарощування обсягів промислового виробництва, що обумовило високий рівень зовнішньої трудової міграції кваліфікованого, працездатного населення;

тривала тенденція зменшення чисельності осіб у віці до 28 років, для яких є характерним найвищий рівень кримінальної активності;

пандемія коронавірусної хвороби COVID-19 та обумовлені нею карантинні заходи, пов'язані зі значними обмеженнями всіх видів соціальної активності людей – виробництва, торгівлі, навчання, дозвілля, міграції тощо, заподіянням економічної та психологічної шкоди великій кількості людей. Вплив останнього фактора був домінуючим у 2020–2021 рр.

Помітні зміни у розподілі регіонів країни за ступенем інтенсивності кримінальних правопорушень. У 2021 р. група регіонів, які мали найвищі значення коефіцієнта інтенсивності кримінальних правопорушень у розрахунку на 10 тис. населення регіону, включала м. Київ – 129 (2020 р. – 132), Миколаївську – 101 (128), Кіровоградську – 100 (116), Херсонську – 99 (124), Київську – 94 (88), Полтавську – 94 (113), Харківську – 94 (98), Чернігівську – 90 (110) та Волинську – 89 (94) області. Вперше за тривалий час з цієї групи вибула Запорізька область (2020 р. – 111, 2021 р. – 82), також вперше потрапила до неї Волинська область, яка більшість часу аналізованого періоду мала середній або нижчий за середній показник інтенсивності кримінальних правопорушень. До групи регіонів із середнім значенням указанного показника потрапили: Дніпропетровська – 85 (95), Одеська – 83 (93), Запорізька – 82 (111), Сумська – 82 (92), Рівненська – 76 (82), Житомирська – 72 (89), Черкаська – 71 (84), Чернівецька – 70 (70), Закарпатська – 68 (71), Львівська – 68 (82) та Вінницька – 66 (65) області. Найнижчі значення коефіцієнта інтенсивності кримінальних правопорушень спостерігалися у Тернопільській – 60 (59), Івано-Франківській – 52 (49), Хмельницькій – 45 (50), Донецькій – 44 (52) та Луганській – 33 (37) областях.

Можна констатувати поступову трансформацію традиційного розподілу регіонів країни за ступенем інтенсивності кримінальних правопорушень, що пов'язано як зі змінами географічних та демографічних параметрів окремих регіонів (Донецька, Луганська області), так і зі змінами соціально-економічної ситуації в них (Дніпропетровська, Запорізька, Одеська, Волинська області).

Зменшення рівня суспільної небезпечності кримінальних правопорушень. Ця тенденція проявляється у постійному і тривалому зменшенні чисельності особливо тяжких та тяжких злочинів. Загалом кількість особливо тяжких злочинів скоротилася за 2014–2021 рр. у 2,1 рази, а тяжких посягань за 2017–2021 рр. – на 47,6 %. У 2021 р. було обліковано 12 108 (–8,3 %) особливо тяжких злочинів та 111 955 (–10,6 %) тяжких посягань. На перші з них припадало 3,8 % усіх кримінальних правопорушень, а на другі – 34,8 %.

Відповідно із закріпленою у Кримінальному кодексі України у 2018 р. новою класифікацією злочинів за ступенем тяжкості, з 01.07.2020 у статистичній звітності відображалася чисельність нетяжких злочинів. У 2020 р. було зареєстровано 53 141 (14,7 % усіх кримінальних правопорушень) таких діянь, а у 2021 р. їх чисельність збільшилася на 77,1 %, і дорівнювала 94 106, а частка серед усіх кримінальних правопорушень зросла до 29,3 %.

Отже, має місце тривале зменшення чисельності двох найбільш суспільно небезпечних категорій злочинів і зростання числа нетяжких злочинів та кримінальних проступків. Скорочення кількості найбільш тяжких посягань, ймовірно, обумовлене, крім загальних факторів зниження числа кримінальних правопорушень, про які йшлося вище, ще й тенденцією переходу в ринкових умовах

частини осіб, схильних до кримінальної поведінки, до вчинення більш прибуткових та менш небезпечних діянь ненасильницького характеру – крадіжок різних видів, шахрайських оборудок, контрабанди тощо. Зростання чисельності нетяжких злочинів та кримінальних проступків певною мірою пов'язано з прагненням органів поліції збільшити обсяг кримінальних проваджень, які можуть розслідуватися за спрощеною процедурою, що дозволяє розвантажити органи попереднього розслідування.

Значне зменшення кількості кримінальних правопорушень, учинених у громадських місцях. У 2021 р. було обліковано 40 749 кримінальних правопорушень цієї категорії, що на 16,4 % менше, ніж у попередньому році. Скоротилася чисельність як вуличних кримінальних правопорушень – 23 833 (–17,7 %), так і кримінальних посягань, учинених в інших громадських місцях (кафе, нічні клуби, театри тощо) – 16 916 (–14,6 %).

Тенденція зменшення кількості діянь цієї категорії триває з 2015 р. У певні роки воно відбувалося інтенсивно (2017, 2019–2021 рр.), в інші – призупинялося (2016 р., 2018 р.). Особливо значним воно було упродовж останніх трьох років, за які загальна чисельність кримінальних правопорушень, учинених у громадських місцях, зменшилася на 46,6 %, вуличних кримінальних правопорушень – на 43,9 % і кримінальних правопорушень, учинених в інших громадських місцях – на 49,9 %.

Тенденція зниження зазначених кримінальних проявів була зумовлена, окрім трьох зазначених вище загальних факторів, таким специфічним процесом, який відбувається в останні десятиліття в Україні та й в інших країнах світу, як технологічна сек'ютеризація, тобто постійний розвиток технічних засобів контролю за громадським простором, захисту речей, транспорту, житла від кримінальних посягань, створення несприятливих умов для вчинення злочинів [10, с. 28].

Скорочення чисельності більшості поширених загальнокримінальних посягань з потерпілим. Відбулося зменшення загальної кількості кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи та проти власності та їх основних видів.

Число посягань першої категорії зменшилося на 9,8 % і становило 33 657. Ця тенденція триває другий рік поспіль (2020 р.: 37 328; –9,2 %). Протягом останніх двох років у статистиці окремо обліковувалися злочини та кримінальні проступки цієї спрямованості, причому їх співвідношення за цей період суттєво змінилося. У 2020 р. більшість (52,0 %) складала злочини, а проступки, відповідно, були меншими (48,0 %). У 2021 р. чисельність кримінальних проступків проти життя та здоров'я особи зросла до 62,9 %, а злочинів зменшилася до 37,1 %. Це є конкретним проявом зазначеної тенденції кваліфікації кримінальних проступків за більш м'якими статтями КК України.

Відзначається помітне зменшення чисельності умисних убивств (фактів смерті та зникнення безвісти) (ст.ст. 115–118¹) (3251; –15,4 %); очевидних умисних вбивств (1305; –5,2 %); умисних тяжких тілесних ушкоджень (ст. 121) (1601; –6,0 %), у тому числі тих, що спричинили смерть потерпілого (482; –4,7 %); випадків погрози вбивством (ст. 129) (698; –28,3 %); необережного тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження (ст. 128) (747; –13,6 %); катування (ст. 127) (79; –38,8 %); умисних легких тілесних ушкоджень (ст. 125) (19 155; –11,9 %). Причому

¹ Тут і далі у дужках наводяться статті Кримінального кодексу України.

чисельність зазначених видів посягань цієї спрямованості постійно зменшується упродовж останніх двох-трьох років, а очевидних умисних вбивств – з 2015 р.

Натомість, для окремих видів діянь проти життя та здоров'я особи була характерною тенденція зростання або стабілізації їх чисельності. Йдеться про факти доведення до самогубства (ст. 120) (113; +85,2 %); випадки побоїв і мордувань (ст. 126) (1303; +0,4 %); умисні середньої тяжкості тілесні ушкодження (ст. 122) (3162; –2,6 %); посягання, пов'язані з домашнім насильством (4800; +20,8 %); факти домашнього насильства (ст. 126-1) (2432; +9,9 %).

Факторами скорочення більшості видів посягань цієї спрямованості є зазначені соціально-економічні процеси та технологічна сек'ютеризація у громадських місцях. Що стосується групи діянь, кількість яких зросла або була стабільною, то тут, на нашу думку, головну роль відіграла пандемія COVID-19, точніше обумовлена нею соціально-економічна криза (зупинка діяльності значної кількості підприємств та установ, помітне зростання безробіття), тривале вимушене перебування значної маси людей удома у стані невдоволення, емоційної напруги, тривожності. Саме це обумовило помітне збільшення чисельності кримінальних проявів, пов'язаних із домашнім насильством, які, власне, і утворюють зазначену групу кримінальних правопорушень. Серйозно вплинув на поширення цих діянь такий відносно новий феномен, як підвищена увага ЗМІ до проблеми домашнього насильства. Це сприяло, з одного боку, зростанню кількості заяв та повідомлень про такі факти до органів поліції, а з другого, – змусило працівників поліції більш активно виявляти такі події.

Динаміка більшості кримінальних правопорушень проти власності була аналогічною. У 2021 р. продовжилася п'ятирічна тенденція їх зниження, причому вона мала обвальний характер. Кількість усіх кримінальних правопорушень цієї спрямованості становила 158 729 (–16,6 % до попереднього року; зниження у 2,6 рази до 2016 р.), а їх частка серед усіх кримінальних посягань зменшилася до 49,4 % (2016 р. – 68,4 %). Скоротилася чисельність усіх крадіжок – 113 517 (–18,1 %; зниження у 2,8 рази), їх частка серед усіх кримінальних посягань скоротилася за п'ять років із 52,7 % до 35,3 %. Зменшилася чисельність їх окремих різновидів, таких, як крадіжки з квартир – 8022 (–23,4 %; зниження у 3,4 рази); зі складів, баз, магазинів та інших торговельних точок скоротилося – 15 136 (–15,2 %; зниження в 1,6 рази); з автомобілів – 5571 (–1,5 %; зниження у 2,4 рази); з дач, садових будинків – 1833 (–37,6 %; зниження у 4,8 рази); худоби – 484 (–51,5 %; зниження у 7,6 рази); у пасажирів на транспорті – 202 (–56,1 %; зниження у 18,1 рази), вантажів на транспорті – 77 (–26,7 %; зниження у 14,1 раза); кишенькові крадіжки – 1708 (–41,9 %; у 5,6 рази). Чисельність крадіжок в особливо великих розмірах також знизилася на 19,3 % та у 2021 р. дорівнювала 92 (зниження у 2 рази порівняно з 2016 р.). Скоротилася також чисельність випадків незаконного заволодіння транспортним засобом (ст. 289). У 2021 р. було обліковано 2894 таких посягань, що на 36,0 % менше, ніж у минулому році, і у 4,2 рази менше, ніж у 2016 р.

Кількість випадків шахрайства становила 23 847, що менше показника попереднього року на 11,1 % і показника 2016 р. у 1,9 рази. Водночас трохи зросла кількість шахрайських діянь, пов'язаних із заволодінням нерухомістю (1356; +3,4 %).

У 2021 р. продовжився процес постійного зменшення основних видів корисливо-насильницьких посягань на власність. Кількість грабежів (ст. 186) скоротилася до 4846 (–35,3 %; зниження у 5,6 рази порівняно з 2016 р.), розбійних нападів (ст. 187) – до 952 (–30,0 %; зниження у 4,1 рази). У цьому році зменшилася також кількість випадків вимагання (ст. 189). Було обліковано 606 (–15,8 %) таких діянь, але їх динаміка протягом попередніх років була іншою і характеризувалася чергуванням років зростання та зниження.

Головним фактором такого інтенсивного зменшення чисельності кримінальних правопорушень проти власності стало поширення та постійне вдосконалення заходів технологічного захисту всіх видів об'єктів корисливих посягань.

Різний рівень активності діяльності правоохоронних органів, передусім органів Національної поліції, щодо виявлення кримінальних правопорушень, які вчиняються у різних сферах життєдіяльності суспільства та належать до посягань без потерпілого, що обумовлює чергування періодів зростання та зниження їх кількості. У 2021 р. спостерігалася збільшення числа виявлених кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення. Було виявлено 29 587 таких діянь, що на 4,9 % більше, ніж у минулому році. У роботі наголошено на виявленні фактів незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307), чисельність яких збільшилася до 10 994 (+29,2 %). Слід зазначити, що постійний інтенсивний ріст цих діянь спостерігався з 2017 р. За ці п'ять років кількість таких посягань збільшилася у 2,2 рази.

Чисельність кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності збільшилася незначно (+2,4 %) і становила 5469. Припинилася тенденція зменшення кількості посягань цієї категорії, яка тривала з 2013 р. Зросла чисельність виявлених фактів незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200) (1577; у 2,2 рази); незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту піддакцизних товарів (ст. 204) (721; +17,2 %); легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209) (395; +13,5 %); контрабанди (ст. 201) (135; +18,4 %).

Слід відзначити збереження на минулорічному рівні числа фактів виявлених економічних правопорушень проти власності – випадків привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191). Було обліковано 11 092 таких посягань (–0,6 %), а у попередні роки їх чисельність постійно коливалася. У 2021 р. кількість злочинів цього виду, вчинених у великих розмірах, скоротилася на 54,7 % – до 130, а в особливо великих розмірах – на 13,1 % – до 292.

У 2021 р. продовжилася значне зростання чисельності виявлених проявів організованої злочинності, яке триває з 2017 р. Кількість виявлених організованих груп та злочинних організацій (ОГ та ЗО) зросла на 32,4 % і дорівнювала 499, з них 45 – злочинні організації. Виявлено 2248 осіб (+39,7 %), які вчинили злочини у складі ОГ та ЗО.

Уважаємо за необхідне звернути увагу на динаміку ще двох груп кримінальних правопорушень – посягань проти довкілля та посягань у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (комп'ютерних кримінальних правопорушень). Їх чисельність у розглядуваному році збільшилася на 18,8 % та 32,5 % і становила 5416 і 3310 відповідно. Тенденція переважного зростання таких груп кримінальних правопорушень спостерігається з 2015 р. За ці роки кількість посягань проти довкілля зросла у 2,1 рази, а комп'ютерних кримінальних правопорушень – у 7,5 рази. Зростання таких діянь пов'язане з їх реальним поширенням, високою суспільною значимістю стану справ у цих сферах, що змушує органи поліції більш активно працювати з метою їх виявлення.

Протидія кримінальним правопорушенням інших груп була менш інтенсивною. Другий рік поспіль скорочувалася кількість кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (18 330; –3,5 %). Зокрема, було менше виявлено корупційних злочинів – зловживання владою або службовим становищем (ст. 364) (3955; –2,6 %) та прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (одержання хабара) (ст. 368) (1566; –2,6 %), а також перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365) (1918; –25,2 %).

Чисельність посягань проти громадської безпеки становила 6487, що менше показника 2020 р. на 17,9 %. Тенденція зменшення числа цих діянь тримається з 2018 р. Слід відзначити, що на 20,5 % скоротилося число найбільш розповсюджених злочинів цієї спрямованості – випадків незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263), яке у 2021 р. дорівнювало 4067. Зниження кількості посягань цього виду також спостерігається четвертий рік поспіль.

Особливою є група кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту, які є посяганнями з потерпілим, що вчиняються в особливій сфері життєдіяльності суспільства. Їх кількість зменшується з 2017 р. і у 2021 р. становила 13 493, що менше показника попереднього року на 14,6 %, а 2016 р. – в 1,9 рази. Кількість основного виду посягань цієї групи – порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286), скоротилася до 7961 (–10,2 %), а число цих злочинів, що спричинили смерть потерпілого, – до 1507 (–18,9 %).

Результати аналізу свідчать, що тенденції змін кримінальної ситуації в країні відповідають соціально-економічним процесам, які відбуваються в українському суспільстві. Головними з них є зменшення загального рівня кримінальних правопорушень, скорочення чисельності загальнокримінальних насильницьких, корисливих та корисливо-насильницьких посягань і зростання діянь у різних сферах життєдіяльності, спрямованих на отримання доходу.

Передбачалося, що в результаті дії зазначених вище факторів ці тенденції спостерігатимуться і у 2022 р. Натомість, коли стаття готувалась до друку, 24.02.2022 почалося масштабне збройне вторгнення Російської Федерації на територію України, що кардинально вплинуло на соціально-економічну та кримінальну

ситуації в державі. Країна зазнала значних людських втрат, спричинена величезна матеріальна шкода житловому фонду та інфраструктурі, близько 6 млн осіб змушені були виїхати в інші регіони України, а понад 4 млн осіб – за кордон, над певною частиною території країни втрачено контроль. Природно, що процес виявлення та обліку кримінальних правопорушень було порушено, в діяльності органів Національної поліції України на перший план вийшла протидія воєнним злочинам, посяганням на національну безпеку, мародерству, колабораціонізму, посяганням на власність, зокрема крадіжкам автомобілів та квартирним крадіжкам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кулик О.Г. Кримінальна ситуація в Україні: сучасні тенденції. Наука і правоохорона. 2019. № 2. С. 149–158.
2. Литвак О.М. Злочинність, її причини та профілактика. Київ: Україна, 1997. 167 с.
3. Литвак О.М. Держава і злочинність: монографія. Київ: Атіка, 2004. 304 с.
4. Литвин О. Загальна характеристика стану злочинності. Юридичний журнал. 2009. № 6. С. 49–63.
5. Нікітін Ю. Криміногенна ситуація в Україні на межі ХХ–ХХІ століть і прогноз на перспективу. Вісник прокуратури. 2009. № 7. С. 60–67.
6. Бесчастний В. Кримінологічний аналіз стану злочинності в Україні. Підприємництво, господарство, право. 2017. № 1. С. 207–213.
7. Моніторинговий кримінологічний аналіз злочинності в Україні (2009–2013 роки): монографія / Блажівський Є.М. та ін. Київ: Національна акад. прокуратури України, 2014. 484 с.
8. Кулик О.Г. Злочинність в Україні: тенденції, закономірності, методи пізнання: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 288 с.; Кулик О.Г. Злочинність в Україні на початку ХХІ століття: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2013. 272 с.; Кулик О.Г., Наумова І.В., Бова А.А. Злочинність в Україні: фактори, тенденції, протидія (2002–2014 рр.): монографія. Київ: ДНДІ МВС України, 2015. 364 с.; Вербенський М.Г., Кулик О.Г., Наумова І.В. Кримінальна ситуація в Україні: основні тенденції: 2020 рік: монографія / за заг. ред. М.Г. Вербенського. Вінниця: ТВОРИ, 2021. 144 с.
9. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення. Форма № 1 (місячна); Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями. Форма № 1-ОЗ (місячна), затверджені наказом Генерального прокурора від 30 червня 2020 р. № 299 за погодженням з Держстатом України. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat> (дата звернення: 25.01.2024); Звіт про результати роботи та дотримання законності органами поліції під час реєстрації та розгляду заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (форма 1-ЄО), затверджена наказом Національної поліції України від 22.02.2016 № 157.
10. Graham Farrell. Attempted Crime and the CrimeDrop. International Criminal Justice Review. 2016, Vol. 26(1) 21–30.

REFERENCES

1. Kulyk O.H. (2019). Kryminalna sytuatsiia v Ukraini: suchasni tendentsii. "Criminal situation in Ukraine: current trends". Nauka i pravookhorona. No. 2. P. 149–158 [in Ukrainian].
2. Lytvak O.M. (1997). Zlochynnist, yii prychny ta profilaktyka. "Crime, its causes and prevention". Kyiv. Ukraine. 167 p.
3. Lytvak O.M. (2004). Derzhava i zlochynnist: monohrafiia. Kyiv: Atika. 304 p. [in Ukrainian].
4. Lytvyn O. (2009). Zahalna kharakterystyka stanu zlochynnosti. Yurydychnyi zhurnal. No. 6. P. 49–63 [in Ukrainian].
5. Nikitin Yu. (2009). Kryminohenna sytuatsiia v Ukraini na mezhi XX–XXI stolit i prohnoz na perspektyvu. "Criminogenic situation in Ukraine at the turn of the XX–XXI centuries and the forecast for the future Visnyk prokuratury". No. 7. P. 60–67 [in Ukrainian].
6. Beschastnyi V. (2017). Kryminolohichniy analiz stanu zlochynnosti v Ukraini. Pidpriemnytstvo, hospodarstvo, pravo. No. 1. P. 207–213 [in Ukrainian].

7. Monitorynhovyi kryminolohichnyi analiz zlochynnosti v Ukraini (2009–2013 roky. “Monitoring criminological analysis of crime in Ukraine (2009–2013)”: monograph / Blazhivskiy Ye.M. and others. Kyiv: National Acad. Prosecutor’s Office of Ukraine. 2014. 484 p. [in Ukrainian].

8. *Kulyk O.H.* (2011). Crime in Ukraine: trends, patterns, methods of cognition: a monograph. Kyiv: Jurinkom Inter. 288 p.; *Kulyk O.H.* (2013). Crime in Ukraine at the beginning of the XXI century: monograph. K.: Jurinkom Inter. 272 p.; *Kulyk O.H., Naumova I.V., Bova A.A.* (2015). Crime in Ukraine: factors, tendencies, counteraction (2002–2014): monograph. Kyiv: State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. 364 p.; *Verbenskyi M.H., Kulyk O.H., Naumova I.V.* (2021). Criminal situation in Ukraine: main tendencies: 2020 [Text]: monograph / for general. ed. M.H. Verbenskyi. Vinnytsia: WORKS. 144 p. [in Ukrainian].

9. Unified report on criminal offenses “Form No. 1 (monthly); “Report on the results of the fight against organized groups and criminal organizations” Form № 1-O3 (monthly), approved by the order of the Prosecutor General of June 30, 2020 № 299 in agreement with the State Statistics Service of Ukraine. Official site of the Office of the Attorney General. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat> (Date of Application: 25.01.2021); “Report on the results of work and compliance with the law by the police during the registration and consideration of applications and notifications of criminal offenses and other events” (Form 1-EC), approved by the order of the National Police of Ukraine from 22.02.2016 No. 157 [in Ukrainian].

10. Graham Farrell (2016). Attempted Crime and the CrimeDrop. International Criminal Justice Review. Vol. 26(1) 21–30 [in English].

UDC 343.97

Kulyk Oleksandr,

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Head of the Research Laboratory,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-5172-8996

Naumova Iryna,

Senior Researcher, State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-6643-0375

CRIMINAL SITUATION IN UKRAINE 2021: MAJOR TRENDS

This article analyzes the main trends in the development of the criminal situation in Ukraine in 2021 by comparing statistical data for this year with the corresponding statistical data for 2013–2020. The criminal situation is considered in a broad sense as a characteristic of the state, structure and dynamics of criminal offenses committed over a certain period of time and the factors affecting it.

As a result of the study, we found a decrease in the overall indicators characterizing the criminal situation in the country as a whole. In particular, the number of crimes decreased by 10.9 % in 2021, and this downward trend has been observed for the sixth year in a row. In recent years, there have been changes in the traditional distribution of Ukrainian regions in terms of crime rates due to changes in the geographic and demographic parameters of some of them. Volyn region entered the group of regions with a high level of crime for the first time, while Dnipropetrovsk, Zaporizhzhia, Odessa, Donetsk and Luhansk regions dropped out of the group. Moreover, these last two regions ended up in the group of regions with a low level of crime.

The number of crimes in the structure of especially grave and serious encroachments has decreased significantly in recent years. Starting in 2015, the number of crimes committed in public places has tended to steadily decrease.

© Kulyk Oleksandr, Naumova Iryna, 2022

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2022.1\(55\).13](https://doi.org/10.36486/np.2022.1(55).13)

Issue 1(55) 2022

<http://naukaipravoohorona.com/>

Significant decrease in the total number of crimes in recent years occurs at the expense of a significant reduction in a number of common types of general criminal encroachments with the victim against life and health of the person and against property. In 2021 the number of intentional murders, intentional serious bodily injuries, intentional light bodily injuries, cases of torture, thefts of all kinds, including thefts from apartments and encroachments on vehicles, robberies continued to decline for a long time.

According to the authors, the main factors of these trends are reduction of the social base of crime in the country (reduction of the number of persons of the demographic group with high level of criminal activity, high level of foreign labor migration); significant limitation of all types of social activity of people caused by the COVID-19 pandemic; spread and constant improvement of technical measures of protection of potential objects of criminal encroachments – apartments, houses, vehicles, things.

There is a multidirectional dynamics of the quantitative indicators of groups and types of crimes, which depends on the activity of the police in detecting them. It is noted an increase in the characteristics of detection of drug crimes, manifestations of organized crime, encroachments in the sphere of economic activity.

Keywords: criminal situation, criminal offense, crime, criminal misconduct, dynamics of criminal offenses, structure of criminal offenses, types of criminal offenses, tendencies of criminal offenses, factors of criminal offenses.

Отримано 12.04.2022